

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง

ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางพจนานฎ ภูวชนสาร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-139-2

พจนานุกรม วรรณสาร : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง

คำบดขงพระ อำเภอบำกชอง จงหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ราชนนทร์ โกศลวิตร, 186 หน้า

ISBN 974-533-139-2

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านของพระกลาง มีวัตถุประสงค์ในการประเมิน โครงการ ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลางได้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง มีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้ในการพัฒนาความริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านได้อย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน ได้มากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ได้มากน้อยเพียงใด

โดยมีแนวคิดการประเมินแบบ CIPP MODEL เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน จากประชากรในหมู่บ้านและ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบรายงาน บร.1 – บร.12 ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรและสมาชิกกองทุน การค้นคว้าข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูล การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

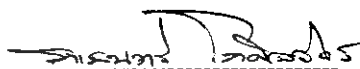
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

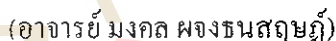

(อาจารย์ ดร.ราเชนทร์โกศลวิตร)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ เกตจักร ดร.เกรียงศักดิ์ เอี่ยมเก็บ)

(อาจารย์ มงคล ผงชนสถัญญ์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- 8 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. ราเชนทร์ โกศลวิตร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรย์

และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ

- คุณดวงพร ตลอดพงษ์, คุณสมพันธ์ เกล็ดชชะ และพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษา
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

พจนานฎ ภูวณสาร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง.....	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
4. หลักการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบบซัพพอร์ทโมเดล.....	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	15
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	15
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	16
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	17

	หน้า
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	20
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	23
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	23
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	33
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	37
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	37
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	40
1. สรุป.....	40
2. อภิปรายผล.....	41
3. ข้อเสนอแนะ.....	42
บรรณานุกรม.....	44
ภาคผนวก.....	45
ภาคผนวก ก แบบรายงาน บร.1 – บร.12.....	46
ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง.....	147
ภาคผนวก ค ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	151

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1.1 ระบบการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	3
2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตףเฟิลบีม.....	14

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	31
2.	จำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพ และการมีที่ดินทำกิน จำแนกตามครอบครัว.....	32
3.	จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำ.....	33

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากนโยบายที่รัฐบาลประกาศใช้ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 คือ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อแก้ปัญหาของประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองที่มีความพร้อม และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งเป็นกองทุน แห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของทุนหมุนเวียนให้ประชาชนกู้ยืมไปเพื่อสร้างรายได้ พัฒนาอาชีพหรือไปขยายกิจการ เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ทำให้ประชาชนมีความรู้ และสามารถจัดการบริหารกองทุนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากกรณีศึกษาภายในหมู่บ้านชนงพระกลาง หมู่ 5 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 4,700 ไร่ มีครัวเรือน 365 ครอบครัวย มีบ้าน 365 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 1,120 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 519 คน หญิง จำนวน 501 คน หมู่บ้านชนงพระกลาง ได้รับการขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2544 และได้รับโอนเงิน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2544 จำนวน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีสมาชิก จำนวน 200 คน 1 องค์การ มีคณะกรรมการ จำนวน 15 คน โดยเริ่มให้สมาชิกกู้ยืมเงินในการพัฒนาอาชีพทั้งหมด โดยแบ่งเป็นนำไปใช้การผลิตทางการเกษตรทั้งหมด 17 ราย ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และเพื่อจะให้ทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด โดยให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านได้ทำรายงานการประเมินในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจนอาจจะจุดอ่อนที่ควรได้รับการแก้ไข และปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล มากน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้ในการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

2.3 เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนได้มากน้อยเพียงใด

2.4 เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ได้มากน้อยเพียงใด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) โดยที่อักษรมีความหมาย ดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

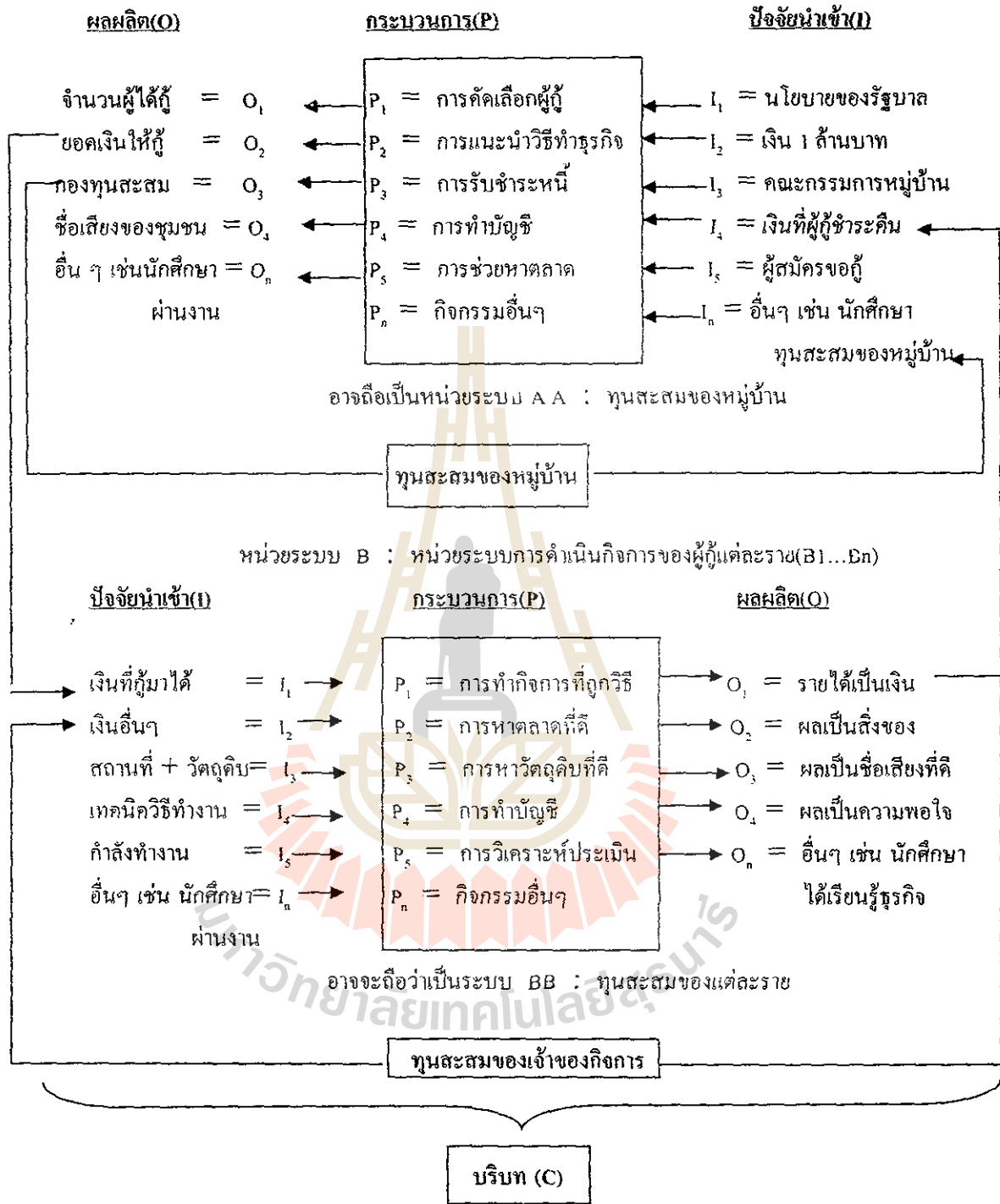
ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ทำให้สามารถบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรม และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่เหมาะสม

ซีพีพีโมเดล จะประเมินด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณา หลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ในการดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ "ซีพีพีโมเดล" ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

แผนภาพที่ 1 ระบบการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุน เป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมี หน่วยระบบสะสมทุน เป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้ แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินงานให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้กับหน่วยระบบ A

บริษัท (C) ในที่นี้หมายถึง บริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศ และนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบริบทและสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง
- ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและทำความเข้าใจชีพวิถีโมเดล และใช้ชีพวิถีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน
- ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร.1-12 และข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ
- ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่มีให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการในส่วนต่างๆ ของสารนิพนธ์
- ขั้นตอนที่ 6 ลงมือเขียนร่างสารนิพนธ์ บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวก และเสนอร่างสารนิพนธ์เพื่อให้อาจารย์นิเทศน์พิจารณาและแนะนำ เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุง
- ขั้นตอนที่ 7 พิมพ์สารนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อเสนอภาควิชา

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 5.1 ได้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล
- 5.2 ได้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน
- 5.3 ได้ทราบถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน ของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง
- 5.4 ได้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นายกรัฐมนตรีมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้มีการหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและท้องถิ่น เพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง เพื่อให้เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐาน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งจะประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วม ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคล ทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก
- 4) ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง กับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้างและ

พัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

4) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แบ่งเป็น 2 หมวด 14 ข้อ ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ว่าด้วยการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แบ่งเป็น 9 หมวด 45 ข้อ ดังนี้

หมวด 1 ขั้ลความทั่วไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระดังนี้

- การแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- การดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
- การพ้นตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
- การประชุมของคณะกรรมการ
- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
- เบื้องประชุมของคณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระดังนี้

- การตั้งสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- อำนาจและหน้าที่ของสำนักงาน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีดังต่อไปนี้

1) ที่ตั้งของกองทุน

หมู่บ้านชนงพระกลาง ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2) วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก
- เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรมะ สังกัดของการตั้งกองทุนหมู่บ้าน

3) แหล่งที่มาของเงินกองทุน

- เงินที่ได้จัดสรรจากคณะกรรมการ
- เงินกู้ยืม
- ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- เงินฝากสัจจะ และเงินรับฝาก
- เงินค่าหุ้น หรือเงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- เงิน หรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นๆ

4) คุณสมบัติของสมาชิก

- เป็นผู้ที่พึงพัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน ก่อนจัดตั้ง

กองทุน

- เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้าร่วมมามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน เป็นผู้พร้อมด้วยระเบียบของกองทุน
- เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

- อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนที่คณะกรรมการกองทุน
- ผู้มีคุณสมบัติ สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสมัครได้ทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือองค์กรชุมชนความสมัครใจของสมาชิก
- คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6) การพ้นจากการเป็นสมาชิก

- ตาย
- ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- ที่ประชุมใหญ่สมาชิก มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- ใจฝ่านระเบียบกองทุนหรือแสดงตน เป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- ใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับการสมัครเข้าเป็นสมาชิก

3. หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

- 1) จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับผู้คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุสิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20(3) และ (4)

3.2 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) สมาชิกตามข้อ 18(3) ที่ประสงค์จะขอเงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- 2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท
ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

- 3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงินโอนใจและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุน อย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุน ในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

7) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิก หรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืม พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิก มีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เป็นระยะเวลาสองปี

3.3 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความร่วมมือของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนบริหารจัดการสรร โอนเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จึงมีการสนับสนุนโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นให้เหมาะสมตามการวิจัยโครงการ และสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม

ร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เพื่อภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน โครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งมีหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนองกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตรโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ ‘ประกาศนียบัตรบัณฑิต’ ซึ่งเป็นการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ เป็นการประเมินผล ผลวิจัย และการศึกษาปัญหา โดยเน้นการฝึกปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ผลประโยชน์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้รับประกาศนียบัตร ซึ่งมีประสบการณ์จริงในการทำงานต่อไป กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผล และส่งเสริมการพัฒนา นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ซึ่งมีดังนี้

- 1) กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนฯ และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้
- 2) คุณสมบัติกรรมการตรงตามระเบียบกองทุน
- 3) ความรู้และประสบการณ์ในการบริหารกองทุน ของคณะกรรมการ
- 4) ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน
- 5) สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน
- 6) การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน
- 7) มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบซิปฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบซิปฟ์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางโครงการประเมินโครงการ[สมหวัง พิริยานุวัฒน์,(บรรณาธิการ),2544:221-234] ดังนี้

D.L. Stufflebeam และคนอื่นๆ (PDK,1977,P.261-265) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินผลโครงการจากแนวคิดกว้างๆ ดังต่อไปนี้

รูปแบบของการประเมิน โดยใช้หลักของเหตุผลต่างๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมิน กับ การตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่า กระบวนการประเมินใดๆ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ขั้นของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมิน เพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นของการรวบรวมสารสนเทศ(Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นของการเสนอสารสนเทศ ให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้น จะเป็นไปได้ด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่”

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมความก้าวหน้า เพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่ และมีการรวมประเมินสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นการรอบความคิดในการประเมินแบบซิปฟ์จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

แบบจำลองซิปฟ์ จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการโครงการ

โครงการ

การประเมินด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติ และลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องมีการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น

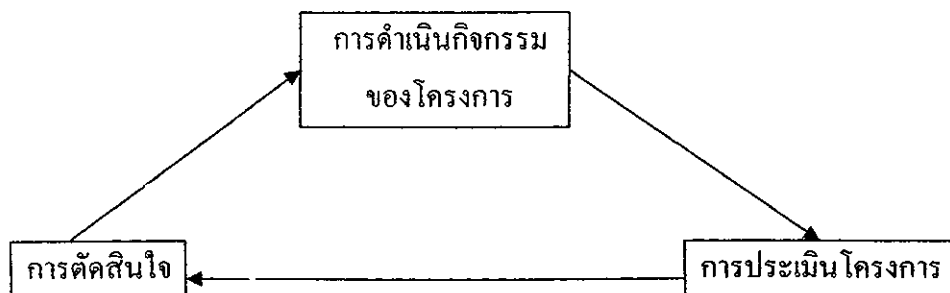
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมาย ของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีควมจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย ระเบียบวิธีต่างๆ ของการประเมินผลผลิต จะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้น นำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยจากรายงานการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตฟเฟิลบีม มีความคิดพื้นฐาน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ

แผนภาพที่ 2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินหรือสิ่งที่ผู้ต้องการประเมินอยากทราบผลนั้น ต้องมีจุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้วัดของการประเมินให้ชัดเจน ซึ่งจุดประสงค์ของการประเมิน จะบอกถึงเป้าหมาย และสิ่งที่ต้องประเมิน และตัวชี้วัดการประเมินจะระบุถึงเกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งมีการประเมินหรือตัดสินใจ 3 ลักษณะ คือ การประเมินเพื่อจะริเริ่มโครงการ การประเมินกระบวนการดำเนินการ และการประเมินผลสรุปของโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้แนวคิดการประเมิน แบบ CIPP MODEL ซึ่งจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

- การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)
- การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

โดยนำแนวคิดการประเมินแบบ CIPP MODEL มาใช้ในการตัดสินใจใน 3 ลักษณะ คือ

1. การตัดสินใจริเริ่มดำเนินโครงการ จะเป็นผลจากการประเมินสถานะแวดล้อม(Context Evaluation) ว่าโครงการนั้นมีความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพียงใด และผลจากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) เป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาว่าสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ดำเนินโครงการมีเพียงพอ จะทำให้โครงการดำเนินการ ไปสำเร็จลุล่วงหรือไม่ ถ้าปัจจัยนำเข้าจำเป็นยังไม่เพียงพอ อาจต้องชะลอโครงการไว้ก่อน

2. การประเมินกระบวนการดำเนินการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การประเมินผลสรุปของโครงการ (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อลงข้อสรุปว่า โครงการที่ดำเนินการควรดำเนินการต่อไป หรือควรรุคโครงการ

ซึ่งจากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินข้างต้น สามารถอธิบายการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ดังนี้

1. การประเมินเพื่อตัดสินใจให้เงินกองทุน ในการประเมินขั้นนี้เป้าหมายหรือจุดประสงค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการประเมินคือ ความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอ และความเข้มแข็งของชุมชน ในการที่จะชี้ว่าสามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงหรือไม่ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัด คือ การพิจารณาโครงการที่ให้

ชุมชนนำเสนอ และพิจารณาโครงการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ จึงตัดสินใจว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของชุมชนนั้นๆ ควรได้รับอนุมัติเงินกองทุนหรือไม่

2. การประเมินการดำเนินการของโครงการ ในการประเมินการดำเนินการของโครงการมีเป้าหมายจุดประสงค์ เพื่อกำกับติดตาม และเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมิน คือ การใช้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้ เครื่องมือเป็นแบบรายงาน (แบบ บร.) และใช้วิธีเก็บที่หลากหลายทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกจ่าย เป็นต้น จากข้อมูลที่นักศึกษาเก็บ โดยลักษณะการเข้าไปเป็นส่วนร่วม จะทำให้ทราบว่าโครงการดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป

3. การประเมินผลสรุปโครงการ ในการประเมินผลสรุปโครงการมีเป้าหมายจุดประสงค์สำคัญเพื่อการตัดสินใจผลการดำเนินการของโครงการ เครื่องมือและวิธีการที่วัดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ คือการให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ เป็นผู้เก็บข้อมูลของพัฒนาชุมชน โดยใช้แบบรายงาน (บร.1-บร.12) เก็บข้อมูลทั้งผลสำเร็จของโครงการโดยตรง และผลการกระทบของโครงการในด้านต่างๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ยกเลิก หรือให้การสนับสนุนโครงการต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรในการประเมิน 2 ลักษณะ คือ

1) ประชากรในหมู่บ้านชนงพระกลาง จำนวน 1,120 คน แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 519 คน และเพศหญิง จำนวน 501 คน มีครัวเรือน 365 ครอบครัวย มีพื้นที่ 5,450 ไร่

2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง จำนวน 200 คน 1 องค์กร คือกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านชนงพระกลาง สมาชิกกองทุน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้าน) เก็บข้อมูลจาก ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 12 คน และข้อมูลมือสองจากพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง

2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) เก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 183 ครัวเรือน

3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจาก คณะกรรมการกองทุน ผู้นำชุมชนและประชากรในหมู่บ้าน

4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คน

- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจาก คณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คน และสมาชิกกองทุนที่เข้าร่วมประชุม
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจาก สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน) เก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 183 ครัวเรือน
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) เก็บข้อมูลจาก กลุ่มสตรีแม่บ้านทุกระดับ หมู่ 3 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) เก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 183 ครัวเรือน
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) เก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) เก็บข้อมูลจาก สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) เก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ ประกอบไปด้วย
 - 1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
 - 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม(SME₂)
 - 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
- 1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 1.2.2 สภาพปัจจุบัน
 - 1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
 - 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยหาตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

- 4.3.2 ห้องถื่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 4.3.3 ห้องถื่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4.3.4 ห้องถื่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท ของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศ ของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น)
 - 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น)
 - 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - 1.3.4 หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
 - 1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้
 - 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
 - 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 เงินอื่นๆ
 - 2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ
 - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5 กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
- 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- 4.3.1 ผู้กู้ที่การพึ่งตนเอง
- 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัด ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะ หน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบ ดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการและการเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องมีความเหมาะสมกับการใช้ รวบรวมข้อมูล ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น จะต้องมีการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ที่สามารถใช้เก็บ รวบรวมข้อมูลได้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถจำแนกได้ดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บ.ร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บ.ร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บ.ร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง)
- 4) แบบรายงาน บ.ร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บ.ร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนใน
ทัศนระของประชาชน)

- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4.2 แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 3) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 1) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง)
- 2) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 3) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 4) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 5) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวิธีการที่ใช้เก็บข้อมูล
ดังนี้

5.1 ค้นคว้าข้อมูลมือสอง จากแหล่งข้อมูล คือ

- 1) กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง
- 2) ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ
- 3) ประชากรในหมู่บ้านชนงพระกลาง
- 4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
- 5) สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง

5.2 การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน (บร.)ต่างๆ

5.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

5.4 การสังเกต มี 2 วิธี คือ

- 1) สังเกตอย่างมีส่วนร่วม

2) สังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความ ในการวิเคราะห์ข้อมูล การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มี 2 ประเภท ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบรายงาน บร.2 โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

นโยบายและมาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล (พฤษภาคม 2544) ได้มีรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไว้ในยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแนวคิดและยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) เร่งรัดการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยดำเนินงานด้านการกระจาย การถือครองที่ดินและการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรรายย่อยและยากจน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการถือครองที่ดิน รวมทั้งการพัฒนา พื้นฟูสมรรถนะของดินเพื่อเกษตรกรรมและพัฒนา โครงสร้างปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิตแก่เกษตรกร เช่น แหล่งน้ำ เงินทุน เทคโนโลยีและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

2) ปรับกระบวนการทัศน์ของบุคลากรในภาครัฐ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้อง กับแนวคิดและวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ ที่มุ่งเน้นการทำงาน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การทำงานแบบบูรณาการ มีการวางแผนและปฏิบัติงานในลักษณะจากล่างสู่บน ยอมรับในศักยภาพด้านการพัฒนาของเกษตรกรและชุมชน และการปรับเปลี่ยนบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐ จากผู้ชี้นำมาเป็นผู้สนับสนุน ทั้งนี้ โดยเน้นให้บุคลากรภาครัฐ ได้ผ่านการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสามารถพึ่งพาตนเองได้

3) เร่งรัดการปรับโครงสร้างองค์กร ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้มีการทำงานในลักษณะบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยใช้ “ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชน” เป็นกลไกหลักของการดำเนินงานพัฒนาชนบท โดยทำหน้าที่หลัก ในด้านการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาของชุมชนในด้านการพัฒนาการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพให้มีความสมดุลและยั่งยืน (<http://www.moc.go.th/thai/dbe/>)

อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาความยากจนเหล่านั้นเป็นเพียงการแก้ปัญหาเบื้องต้นซึ่งในปัจจุบันความยากจนของประชาชนยังคงอยู่ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จบ้างเป็นบางส่วนเนื่องจากยังต้องอาศัยระยะเวลาในการ

ปรับเปลี่ยนจากสิ่งที่เคยเป็น

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ เพิ่มกำลังซื้อให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการสร้างความรู้ความสามารถให้ประชาชนในระยะยาว โดยจัดตั้งค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 จำนวน 58,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนแผนงาน 5 ด้าน ได้แก่ แผนงานด้านการเกษตร แผนงานด้านการท่องเที่ยว แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) แผนงานด้านชุมชน และแผนงานด้านฝึกอบรม

แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อสนับสนุนการสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยการส่งออกและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศในระยะยาว ในการจัดทำแผนงานตามนโยบายและการพัฒนาโครงการ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานแห่งชาติที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลแผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือ กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม และนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงาน/ส่งเสริมการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม นโยบายปรับบทบาทภาคราชการ นโยบายการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบล เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้

2. ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม เน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียน พร้อมกับการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่ อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้

3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิต

4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ SMEs เพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์สินเชื่อ พร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของ

บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรม ขนาดย่อม(บอย.)

5. เร่งรัดการปรับ โครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบ ในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ไทย

6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัย เชื่อมต่อการประกอบ ธุรกิจอุตสาหกรรม

7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับ โครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาดให้ บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากร และองค์กรภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากล เช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 และ HACCP เป็นต้น

9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้ กรอบข้อตกลงและความ ร่วมมือระหว่างประเทศ

, มาตรการระยะยาว

1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพ ในการผลิต และการตลาด และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ให้สมดุลกับการพึ่งพาจากต่างประเทศ

2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิด ผลต่อเนื่องต่อการปรับ โครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา อุตสาหกรรมต่อเนื่องกับทรัพยากรธรณี และอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศ

3. สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนาและมีฐานความรู้ความ ชำนาญสูงโดยส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพของ โลก

4. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้มีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ของประเทศ

5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน โดยจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และ ขนาดเล็กให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อ

6. สนับสนุนและกำหนดมาตรฐาน เพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตภาค อุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขัน และพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมที่มี ระบบการจัดการที่เข้มแข็งโดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิต โดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเสริมสร้างความปลอดภัย ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด กับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและส่งเสริมการผลิตที่สะอาด

9. พัฒนาระบบสารสนเทศสภาวะอุตสาหกรรม เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็นข้อมูลเพื่อการปรับตัวได้ทันสถานการณ์

10. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรมเซรามิกส์ และสถาบันอุตสาหกรรมอื่นๆ

11. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนกับต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ทั่วประเทศมีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (<http://www.smethai.net/thv>)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขัดสนด้านรายได้ในการยังชีพประกอบกับ ภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่ายังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัว ต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็ง และสามารถขยายตัวต่อได้อย่างมีคุณภาพ

เศรษฐกิจไทยได้ผ่านพ้นช่วงครึ่งปีแรกมาแล้ว ปรากฏว่าภาคการผลิต การบริโภค และการลงทุนปรับตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับภาคการส่งออกนั้นกลับยังคงอยู่ในภาวะที่หดตัว โดยในครึ่งปีแรกการส่งออกตกลงไปร้อยละ 1.5 แม้ว่าในไตรมาสที่ 2 จะขยายตัวขึ้นร้อยละ 3.4 ก็ตาม แต่หากมองผลของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐที่ยังคงอ่อนตัวลง ซึ่งส่งผลให้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อส่งออกในช่วงไตรมาสที่ 3 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การแข็งค่าของเงินบาทไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าและคู่แข่งทางการค้าแล้วยังแข็งน้อยกว่า โดยค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ. ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม ถึง 31 กรกฎาคม 2545 แข็งค่าขึ้นร้อยละ 5.2 ขณะที่เงินรูเปียอินโดนีเซียแข็งขึ้นร้อยละ 13.9 เงินวอนเกาหลีใต้แข็งขึ้นร้อยละ 9.8 เงินเยนญี่ปุ่นแข็งขึ้นร้อยละ 10.1 และเงินยูโรแข็งขึ้นร้อยละ 8.9 ในขณะที่มาเลเซีย จีน และฮ่องกง ค่าเงินอ่อนตามดอลลาร์สหรัฐ. ทำให้การส่งออกสินค้าซึ่งแข่งขันกับ 3 ประเทศนี้ไทยเสียเปรียบมาก

ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงของไทยส่วนใหญ่มิมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ปรับประมาณการเศรษฐกิจปี 2545 จากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 – 3.5 เป็นร้อยละ 3.0 – 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับประมาณการเมื่อเดือนมิถุนายนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับเงินเพื่อ ธปท.คาดว่าจะอยู่ในระดับที่ประมาณไว้เดิมคือร้อยละ 0.5 – 1.0 แม้ราคาดัชนีมันดิบจะปรับสูงขึ้น แต่ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นทำให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทลดต่ำลง ส่วนในปี 2546 คาดว่า

เศรษฐกิจไทยจะขยายตัวร้อยละ 3.0 – 4.0 จากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 – 4.0 และคาดว่าเงินเฟ้ออยู่ที่ระดับร้อยละ 0.5– 1.5 จากเดิมคาดว่าอยู่ที่ระดับร้อยละ 1.0 – 2.0

(<http://www.cb.ktb.co.th/prod/brsearch.nsf>)

อย่างไรก็ตามประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เนื่องจากงบประมาณของประเทศมีไม่เพียงพอ จนต้องกู้เงินจากต่างประเทศทำให้ประชาชนมีหนี้สินมาก และมีอำนาจในการซื้อลดลง ส่งผลต่อภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาเพื่อลดภาวการณ์ขาดดุลการค้าของประเทศ ดังนี้

1. เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการยกระดับรายได้ของประชาชน และหยุดการทรุดตัวทางเศรษฐกิจ โดยคงภาวการณ์ขาดดุลการค้าลงต่อไประยะหนึ่ง ในกรอบการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและวินัยการคลังที่เหมาะสม

2. ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

3. บริหารการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลัง จัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และกู้เงินเฉพาะเพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชน

(คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศได้ถูกทำลายไปมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ในบางพื้นที่ที่รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึงก็จะเกิดมลภาวะเป็นพิษ เกิดสิ่งแวดล้อมเน่าเสีย โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียทิ้ง ปล่อยควันพิษ และเกิดจากฝุ่นละออง ควัน ไอเสียจากรถยนต์ ปัญหาเครื่องจักรเสียงดัง เกินมาตรฐานที่กำหนดทำให้เป็นอันตรายกับประสาทรู ในชนบท เกษตรกรก็มักจะมีปัญหา ดินเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากมีการด่าง และเบสมากเกินไปทำให้ดินไม่ไม่เจริญงอกงาม ปัญหาจากป่าถูกทำลายทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การจับสัตว์น้ำในฤดูผสมพันธุ์ ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องรอการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

รัฐบาลมีนโยบายฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันความเสื่อมโทรม หรือการสูญเสียไปและการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1. บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต

3. สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณา ในการดำเนิน โครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

4. สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทย ในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับแต่ต้นปี 2541 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 การแข่งขันในภาคธุรกิจต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ในด้านอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัจจัยภายใน นั้น เกิดจากการที่ผู้ประกอบการจำนวนมากขยายกิจการ โดยการกู้ยืมเงินมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่ถนัดและไม่มีความชำนาญ หรือนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้เงินระยะสั้นมาใช้ระยะยาว ประกอบกับการขาดกระบวนการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้ถูกหนี้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง ซึ่งส่งผลให้เป็นหนี้ NFL ในเวลาต่อมา ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานี้เสียดังกล่าว

<http://www.bot.or.th/bothomepage/Special/CDRAC/cdrac.htm>

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเกิดภาวะขาดแคลนเงินลงทุน ไม่สามารถเข้าถึงเงินแหล่งเงินทุนในระบบได้ และต้องพึ่งแหล่งเงินนอกระบบและเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างสินเชื่อและเงินทุนภาคเกษตร ให้สอดคล้องกับวงจรการผลิต เร่งรัดแก้ไขหนี้สินของเกษตรกร การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกร รายย่อย เป็นเวลา 3 ปี
2. ส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน
3. โครงการธนาคารเพื่อการเข้าสู่แหล่งเงินทุนของผู้ที่มีรายได้น้อย
4. ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ปัจจุบันบรรยากาศของชนบทเริ่มเสื่อมโทรมลง เพราะ สาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากหลายทิศทาง ที่สำคัญคือ ผลจากการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-6 ที่เน้นอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การสร้างถาวรวัตถุ การเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวเพื่อขาย ทำให้ป่าไม้แหล่งน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมโทรมลง ประกอบกับการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจเอกชนและอำนาจการเมืองอยู่ในมือนายทุนทำให้เกษตรกรปลูกข้าวไม่ได้ผล ราคาผลผลิตตกต่ำ ขณะที่ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เครื่องจักรกล ราคาแพงจนต้องกู้หนี้ยืมสินมาทำการผลิตและจำหน่าย แต่ไม่อาจสร้างผลกำไรได้ จึงต้องหาอาชีพเสริมด้วยการอพยพแรงงานเพื่อมี รายได้มาจุนเจือครอบครัว ประกอบกับเกิดช่องว่างทางสังคมซึ่งมีการแบ่งชนชั้นระหว่างคนรวยและคนจน ไม่มีความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สังคม การ

ปกครอง การศึกษา สาธารณะสุข และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น
รัฐบาลจึง

(<http://www.rakbankerd.com/benny/>)

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหายังคงว่างในชนบทซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความอ่อนแอ ในท้องถิ่น รัฐบาล
จึงวางแผนนโยบายเพื่อบริหารจัดการดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการผลิตภาคชนบทและสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชนจัดตั้งกองทุน 1 ล้าน
บาท
2. พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรสมัยใหม่ ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตร
และความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาด การเกษตร เพื่อสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน สถาบันการเกษตร และองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง
4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการวิจัยจากภูมิปัญญาไทยผสมกับวิทยาการสมัยใหม่
(คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่
26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสของท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวก
สืบเนื่องจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร หรือสื่อต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าโอกาสที่ได้รับรู้ค่านิยม
จากโลกที่เจริญกว่าเป็นไปได้ง่ายทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ
เนื่องจาก ค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่นซื้อรถราคาแพง ๆ เสื้อผ้าราคาแพง
ทองที่เขวต่างประเทศ ซื้อสินค้าที่หือคังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกัน
ทางด้านเศรษฐกิจสังคม จิตใจ ทำให้ชนชั้นที่ด้อยโอกาสในสังคมลึกลับช่องว่างระหว่างคนรวย กับคนจน
เมืองกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์
เป็นต้น

เนื่องจากค่านิยมของต่างประเทศมีผลต่อระบบสังคมในเมืองไทย ทำให้ประชาชนชาวไทยรับเอา
ค่านิยมที่ผิด ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งถือได้ว่าเป็นความเสื่อมโทรมทางสังคมอย่างหนึ่ง รัฐบาลควร
ส่งเสริมการเรียนรู้การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับ
วิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านชนงพระกลาง ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัด
นครราชสีมา มีดังนี้

หมู่บ้านของพระกลาง เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว โดยคนกลุ่มแรกที่ย้ายมาอยู่มาจากหมู่บ้านของพระใต้ และหมู่บ้านของพระเหนือ ในอดีตหมู่บ้านเป็นป่าดงดิบที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด เมื่อมีกลุ่มคนเข้ามาอยู่อาศัย ก็มีการจับจอง தாகวางป่า เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ซึ่งทำให้ปัจจุบันนี้ป่าไม้และป่าดงดิบ แทบจะไม่มีให้เห็น แต่ก็ยังมีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านนี้อุดมสมบูรณ์ ซึ่งน้ำที่ไหลผ่านแหล่งน้ำมาจากน้ำตกเหวสุวัตบนเขาใหญ่ และประชากรในหมู่บ้านของพระกลางนี้ จะอยู่กันแบบเครือญาติเป็นกลุ่ม ซึ่งที่มาของชื่อหมู่บ้านนี้มาจากบ้านของพระกลางตั้งอยู่ระหว่างบ้านของพระเหนือกับของพระใต้ จึงได้ชื่อว่า หมู่บ้านของพระกลาง

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ ประชากรได้มีการย้ายมาจากต่างจังหวัด ต่างอำเภอ ตามเครือญาติ ทำให้มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นหลายหลังคาเรือน ประมาณ 365 หลังคาเรือน มีประชากร 1,120 คน ในหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลปกครอง มีคณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยดูแลบริหารภายในหมู่บ้าน ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป มีการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง และปัจจุบันนี้ได้มีการขายที่ทำกินให้นายทุนไปเกือบหมดแล้ว ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง สำหรับเด็กในหมู่บ้านไปเรียนนอกหมู่บ้านทั้งหมด เพราะในหมู่บ้านยังไม่มีโรงเรียน คนในหมู่บ้านไม่ค่อยไปทำงานต่างถิ่นมากนัก และชาวบ้านได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยจากสถานอนามัยของพระใต้

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านและชุมชน

ประชากรในหมู่บ้านของพระกลางส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม รองลงมามีการทำการค้า เช่น เปิดร้านขายของชำ เปิดร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ และรับจ้างทั่วไป ทำให้เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีพอสมควร เพราะมีนายทุนเอกชนมาเปิดสถานที่ท่องเที่ยว 2 แห่ง คือ โบราณซารีสปอร์ต และหมู่บ้านสวนสุข ทำให้ชาวบ้านได้รับว่าจ้างแรงงานจากสถานที่เหล่านี้ พอมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากว่างจากการทำเกษตรกรรม

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านของพระกลาง มีระบบความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นแบบเครือญาติ เกี่ยวข้องกัน ซึ่งสังเกตได้จากนามสกุลที่อยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน ส่วนใหญ่นามสกุลจะลงท้ายด้วย จันทิก สูงเนิน ฐาน ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาโคราช รองลงมาเป็นภาษาอีสาน และในหมู่บ้านของพระกลาง มีวัด 1 แห่ง มีพระจำนวน 5 รูป คือ วัดของพระกลาง ซึ่งมีประเพณีสืบทอดกันมา ดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญขึ้นปีใหม่
เดือนเมษายน	ทำบุญวันสงกรานต์ และรดน้ำคำหัว
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญเข้าพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ทำบุญวันพ่อแห่งชาติ

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น ในหมู่บ้านมีแหล่งท่องเที่ยว และมีการจ้างงานภายในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพเพิ่มขึ้นมาอีก โดยการรับว่าจ้างจากแหล่งท่องเที่ยวให้ทำงานประจำบ้าง เป็นรายวันบ้าง ทำให้เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้น ประกอบกับมีกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนมีโอกาส กู้ยืมเงินกองทุนเพื่อไปพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ขยายกิจการ สร้างงาน ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านยังยืนขึ้นอีก

2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆ คือ เดือนเมษายน เป็นวันทำบุญวันสงกรานต์ และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เดือนกรกฎาคม ทำบุญเข้าพรรษา ส่วนเดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณีลอยกระทง

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี คือ เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามาภายในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้าน เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตนเองได้

4) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง คือ ยังไม่มีความสามัคคีภายในหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้านยังไม่มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีความเชื่อศรัทธาบ้านกลาง มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ปานกลาง

1. ลักษณะประชากร

หมู่บ้านชนงพระกลาง มีจำนวนประชากร 1,120 คน แบ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.34 เพศหญิง ร้อยละ 53.66 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	519	46.34
- หญิง	601	53.66
2. อายุ		
- 1วัน – 3 ปีเต็ม	21	1.88
- 3 ปี1วัน – 6 ปีเต็ม	26	2.32
- 6 ปี1วัน – 12 ปีเต็ม	167	14.91
- 12 ปี1วัน – 14 ปีเต็ม	69	6.16
- 15 ปี1วัน – 18 ปีเต็ม	47	4.20
- 18 ปี1วัน – 50 ปีเต็ม	553	49.37
- 50 ปี1วัน – 60 ปีเต็ม	124	11.07
- 60 ปี1วัน ขึ้นไป	113	10.09
3. จบการศึกษา		
- ประถมศึกษาปีที่ 6	285	32.24

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	340	38.46
- มัธยมศึกษาปีที่ 6	250	28.28
- อนุปริญญา	6	0.68
- ปริญญาตรี	3	0.34
4. ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีฐานะยากจน		
- ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ	4	100.00
- ได้รับการสงเคราะห์จากที่อื่นๆ	-	-
5. คนพิการ		
- คนพิการ ได้เรียน	7	70.00
- คนพิการ ไม่ได้เรียน	3	30.00

2. ลักษณะการประกอบอาชีพ และการมีที่ดินทำกิน

หมู่บ้านชนงพระกลาง มีบ้าน 365 หลังคาเรือน ซึ่งมีลักษณะการประกอบอาชีพ และการมีที่ดินทำกิน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพและการมีที่ดินทำกิน จำแนกตามครอบครัว

ลักษณะของอาชีพและที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
- ทำนาข้าว	60	16.44
- ทำสวน	89	24.38
- ค้าขาย	25	6.85
- รับราชการ	1	0.27
- รับจ้าง	190	52.06
2. การมีที่ดินทำกิน		
- 1 – 5 ไร่	110	30.13
- 6 – 10 ไร่	40	10.96
- 11 – 20 ไร่	60	16.44
- 21 – 50 ไร่	100	27.40
- 50 ไร่ขึ้นไป	55	15.07

3. ลักษณะด้านการศึกษา

- หมู่บ้านชนงพระกลาง ไม่มีโรงเรียน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- ประชากรในหมู่บ้านอ่านหนังสือออกทุกคน
- นักเรียนในหมู่บ้านออกไปศึกษาที่หมู่บ้านอื่น เช่น โรงเรียนชนงพระใต้ และไปเรียนที่ตัวอำเภอ

ปากช่อง

4. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

หมู่บ้านชนงพระกลาง มีพื้นที่ติดลำตะคอง ประมาณ 5 กิโลเมตร ลำตะคองที่ไหลผ่านต้นน้ำมาจากน้ำตกเหวสุวัต ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผ่านเข้าสู่ลำตะคองบริเวณหมู่บ้าน และไหลผ่านหมู่บ้านอื่นอีกหลายหมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนแหล่งน้ำ และการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	15	/	
บ่อน้ำบาดาล	335	/	
สระน้ำ	-		
คลอง	2		/
ห้วย	1	/	
หนอง	-		
แม่น้ำ	1		/
ฝายกั้นน้ำ	1		/
เขื่อนกั้นน้ำ	1		/
ทะเล	-		

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระใต้ โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

2.1.1.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1) ตัวผู้กู้

2) ขอดเงินให้กู้

2.1.1.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้
- 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 3) การขยายกิจการของผู้กู้
- 4) การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

2.1.1.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ และความเข้มแข็ง
- 2) ท้องถิ่นเกิดเครือข่ายการเรียนรู้
- 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

i. นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจระบบกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร ไม่ทราบถึงจุดประสงค์ของการให้กู้เงิน หรือบางรายไม่กล้ากู้เงิน ไปลงทุน และกลัวไม่มีเงินจะส่งคืนให้กองทุนเมื่อครบกำหนด ซึ่งชาวบ้านยังขาดความเข้าใจและขาดข้อมูลที่ถูกต้องจากหน่วยราชการ สำหรับคณะกรรมการกองทุน ก็ยังไม่ทราบบทบาทของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้การบริหารจัดการกองทุน เป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์แบบมากนัก

2. เงิน 1 ล้านบาท ของรัฐบาลที่ให้มาเข้าในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่ค่อยเข้าใจว่าทางรัฐบาลมีนโยบายให้นำเงินไปเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน จึงกู้เงินไปใช้ส่วนตัวบ้าง ถ้าบางคนเข้าใจก็นำเงินไปเพิ่มรายได้ให้ตนเอง และเงิน 1 ล้านบาท ยังเป็นทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้งหมด 10 คน ซึ่งแต่ละได้มีการคัดเลือกขึ้นมาจากชาวบ้านในหมู่บ้าน ช่วยกันขมมือให้คะแนน ว่าต้องการคนไหนมาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่าการคัดเลือกผู้กู้มักเลือกจากคนที่รู้จัก คู่กันเคย แล้วที่เหลือนำคัดเลือกกรอบหลัง ทำให้มีการวิจารณ์กันมากในหมู่บ้าน
- 2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ยังไม่ละเอียดพอ และผู้ทำยังขาดความรู้ความเข้าใจอยู่มาก แต่มาระยะหลัง ได้มีหน่วยราชการเข้าไปแนะนำ ทำให้การทำบัญชีของกองทุนเป็นระเบียบมากขึ้น

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผล โดยตรง พบว่า จำนวนผู้กู้ยังมีมากกว่าเงิน นำให้เงินกองทุน 1 ล้านบาท ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้กู้ เพราะชาวบ้านจะนำไปพัฒนาอาชีพ ลดรายจ่าย สร้างงาน สร้างรายได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

- จำนวนผู้กู้ที่มีจำนวนน้อย เพราะเงินไม่เพียงพอ ต้องหมุนเวียนกันไป แต่ต้องรอให้ครบรอบก่อน
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ยังมีไม่มากเท่าไร เอาไว้เพื่อให้ชาวบ้าน ได้กู้ฉุกเฉิน
- การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้สามารถนำเงินไปขยายกิจการได้ เช่น ขยายร้านเสริมสวย ตัดเสื้อผ้า ร้านขายของชำ ขยายร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น เท่าที่ได้ข้อมูล และจากการสังเกต ยังไม่มีกิจการใหม่ๆ เกิดขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ และความเข้มแข็งพอสมควร เพราะชาวบ้านและคณะกรรมการ สมาชิก ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ไม่เพียงพอและยังขาดการสื่อสาร และข่าวสารข้อมูลอยู่บ้าง ในหมู่บ้านยังไม่มีหอกระจายข่าว
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาดพร้อมอยู่บ้าง เพราะในหมู่บ้านมีตลาดนัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมการซื้อขาย ทำให้ชาวบ้านที่ต้องการขายผลผลิต สามารถนำผลผลิตมาขายได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านของพระกลางได้ทำการกู้เงินจากกองทุนเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ คือ การนำเงินไปขยายกิจการ และนำไปสร้างอาชีพเสริม จึงทำให้เห็นว่า นำเงินไปใช้ในเรื่องที่ตนมีประสบการณ์มาก่อน ทำให้เกิดผลดี และลดความเสี่ยงในการดำเนินกิจการลงได้
- 2) ความรู้ความสามารถของผู้กู้แต่ละครอบครัว พบว่า จากการที่ผู้กู้นำเงินที่ขอกู้ไปพัฒนาอาชีพ ทำให้เห็นว่าผู้กู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจ ซึ่งความรู้ความสามารถของผู้กู้จะทำให้สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและครอบครัว สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้น รวมถึงการสร้างสรรคงานใหม่ๆ ในกิจการของตน
- 3) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ พบว่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้กู้ว่าจะสามารถชำระเงินคืนได้ตามกำหนดเวลาของการชำระเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้าน
- 4) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ที่มีหนี้สินธนาคารอยู่แล้ว หากนำเงินที่ได้จากกู้เงินไปให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดรายได้ขึ้นมา ทำให้ผู้กู้สามารถชำระเงินคืนเพื่อลดหนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 5) หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถลดการเป็นหนี้นายทุนนอก

ระบบได้ หรือบางรายก็นำเงินไปจ่ายคืนนายทุนนอกระบบ แต่เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านแทน เพราะดอกเบี้ยต่ำกว่านายทุนนอกระบบ ซึ่งทำให้ลดการเป็นหนี้ และเลิกเป็นหนี้นายทุนได้

6) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ส่วนมากอาชีพหลักของสมาชิกจะเป็นอาชีพเกษตรกรรม การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้ สมาชิกได้กู้เงินกองทุนไปส่งเสริมอาชีพหลัก และไปขยายกิจการ ทำให้อาชีพของตนเองพัฒนายิ่งขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้

7) รายได้ของครอบครัว พบว่า เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงิน กุณหมุนเวียน สำหรับผู้ที่ไปประกอบกิจการสามารถสร้างเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัว ทำให้มีความอยู่ดีกินดี ตลอดจนเศรษฐกิจภายในครอบครัว และหมู่บ้านดีขึ้น ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ครอบครัวและชุมชน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม พบว่า จากระเบียบกองทุนหมู่บ้านของพระกลาง กำหนดว่า สามารถกู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท ทำให้ผู้ต้องการกู้มีจำนวนมาก แต่จำนวนเงินจำนวนจำกัด ดังนั้นเงินที่มีต้องมาเฉลี่ยกัน เพราะบางรายก็กู้ไปน้อย เนื่องจากมีความสามารถในการใช้คืนเงินกู้ยืม ทำให้แผนการดำเนินงานที่วางไว้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น อาจจะต้องลดขนาดของกิจการลง

2) สถานที่ และวัตถุดิบ พบว่า ผู้ที่มีสถานที่ที่ประกอบกิจการอยู่แล้ว ทำให้ไร้ลดปัญหาเรื่องการหาสถานที่ดำเนินกิจการ และวัตถุดิบที่ใช้ประกอบกิจการ ผู้ที่มีวัตถุดิบอยู่แล้ว เพราะผู้ประกอบกิจการอยู่ก่อนแล้ว แต่กู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากิจการ

3) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบกิจการมาก่อน จึงมีเทคนิควิธีทำงานของตนเอง สามารถพัฒนาให้ดีขึ้น เมื่อมีเงินลงทุน

4) กำลังทำงาน พบว่า ผู้ที่สามารถทำกิจการของตนเอง และใช้แรงงานภายในครอบครัว ทำให้ไม่สิ้นเปลืองในการประกอบกิจการ

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้แต่ละราย พบว่า ผู้ที่ได้ทำกิจการอย่างถูกวิธี เป็นการดำเนินงานที่ถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้กู้ได้อย่างแน่นอน และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และสามารถสร้างงานให้แก่ชุมชน ทำให้มีเงินชำระคืนแก่กองทุนหมู่บ้านเมื่อครบกำหนด

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า การมีตลาดมีส่วนสำคัญต่อการทำธุรกิจ เพราะเป็นที่จำหน่ายสินค้าหรือผลผลิตที่ผู้กู้ดำเนินการ การหาตลาดที่ดีจะทำให้ผู้กู้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดเงินหมุนเวียนในการประกอบกิจการ

3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า ผู้ที่สามารถหาวัตถุดิบที่ดี ซึ่งจะทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและราคาดี เนื่องจากผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอยู่ก่อนแล้ว

4) การทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีทำให้ผู้กู้สามารถทราบถึงการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งทำให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขการดำเนินงานให้เหมาะสมและวางแผนการดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขการดำเนินงานให้เหมาะสมและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า การวิเคราะห์ประเมิน สามารถทำให้ทราบถึงจุดแข็ง ตลอดจนจุดอ่อนที่ต้องการแก้ไข เพื่อให้งานที่มีคุณภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง พบว่า ผู้กู้ได้ผลผลิตที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้กู้เอง และผู้กู้ยังได้รับรายได้เป็นเงินจากการขายผลผลิต

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้ได้มีการขยายกิจการ และสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานได้

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งตนเองมากขึ้น มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ทำให้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในการทำงานของตนเอง

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ในหมู่บ้านชนงพระกลาง ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพทำนา ปัจจยนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การวิธีดำเนินการที่ดี และมีประสบการณ์ ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ จึงทำให้ได้ราคาดีไปด้วย

3.2 อาชีพเลี้ยงวัวเนื้อ ปัจจยนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี เลี้ยงถูกวิธีและมีประสบการณ์มาก่อน ทำให้ได้วัวเนื้อโตเร็ว มีคุณภาพดี ขายได้ราคาดี

3.3 อาชีพทำไร่ข้าวโพด ปัจจยนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี มีความรู้ความชำนาญ ทำให้ได้ผลผลิตดี ราคาดี และจะทำให้ได้กำไรสูง

3.4 อาชีพเลี้ยงไก่เนื้อ ปัจจยนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี และดำเนินอย่างมีประสบการณ์ ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี จำหน่ายได้ราคาสูง

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนใน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับสร้างความเข้มแข็งให้แก่ตนเองและชุมชน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีความสามารถบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านในขั้นปานกลาง เพราะยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในเรื่อง ระบบบริหารจัดการกองทุนอย่างถูกต้อง

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ในกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ยังไม่เกิดการเรียนรู้

เพื่อพึ่งพาตนเอง และยังไม่มีการพัฒนาความคิดริเริ่ม เนื่องจากผู้กู้เงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพเดิมของตนเอง

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ โดยมีการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า การเกิดกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนหรือหมู่บ้านมีความเข้มแข็งขึ้น และมีการตื่นตัวของคนในชุมชน ทำให้มีเงินหมุนเวียนสร้างอาชีพได้

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 1.1-1.5 พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- 1) สมาชิกกองทุน ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 2) คณะกรรมการกองทุน มีความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) สมาชิกกองทุน สามารถนำเงินที่กู้ได้ ไปสร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพ

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- 1) สมาชิกกองทุน มีหนี้สินอยู่ก่อนแล้ว
- 2) ผู้กู้เงิน ไปใช้ไม่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ทำให้ได้รับผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
- 3) สมาชิกมีขีดความสามารถในการกู้เงินไปน้อย เพราะกลัวว่าจะไม่มีเงินชำระคืน

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ภายในกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ยังไม่เกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ เนื่องจากยังไม่มีการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อทำกิจการร่วมกัน

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- 1) สมาชิกในชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น
- 3) ชุมชนยกย่องคนทำความดีเพิ่มขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น
- 5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น
- 6) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
- 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ากันเพิ่มขึ้น
- 8) ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเพิ่มขึ้น
- 9) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกชุมชน
- 10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสเพิ่มขึ้น
- 11) ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม และยุติธรรม
- 12) ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้เองในบางเรื่อง

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- 1) ชุมชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น โดยมีการใช้เป็นศูนย์กลาง
- 2) ชุมชนมีการเสียดสละมากขึ้น
- 3) ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

1. สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านของพระกลาง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล มากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง มีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้ ในการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านได้อย่างยั่งยืน
- 3) เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน ได้มากน้อยเพียงใด
- 4) เพื่อให้ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านของพระกลาง เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ได้มากน้อยเพียงใด

1.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาและทำความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ศึกษาบริบทและสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ศึกษาและทำความเข้าใจชีพโมเดล และใช้ชีพโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน (บร.1-บร.12) และข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูลอื่น
- 5) วิเคราะห์ข้อมูลที่มี เพื่อนำมาประกอบในการทำสารนิพนธ์
- 6) จัดทำสารนิพนธ์

1.3 ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินโครงการ โดยภาพรวม มีดังนี้

1.3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A โดยมีการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A คือ นโยบายของรัฐบาล เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน และผู้สมัครขอกู้

2) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A คือ กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ กระบวนการทำบัญชีของกองทุน การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ และการหาตลาด

3) การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อม

1.3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B โดยการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B คือ ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ทักษะฝีมือของผู้กู้และครอบครัว หนี้สินธนาคารของผู้กู้ หนี้กองทุนนอกระบบของผู้กู้ อาชีพหลักของผู้กู้ รายได้ของครอบครัว และประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B คือ เงินที่กู้มาได้ สถานที่ วัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังทำงาน

3) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B คือ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี และการวิเคราะห์ประเมิน

4) การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อม

2. การอภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ได้แก่

1) กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง เกิดจากความต้องการของสมาชิกในชุมชน ที่ต้องนำเงินไปแก้ปัญหของชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล

2) กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง มีคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุน จำนวน 15 คน ทำหน้าที่บริหารจัดการ และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

3) กองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง ยังไม่มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างชัดเจน แต่มีการเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความรู้ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก

4) ประชาชนในหมู่บ้านชนงพระกลาง มีการพัฒนาอาชีพ จากเงินที่กู้ได้ ทำให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

5) ประชาชนในหมู่บ้านชนงพระกลาง มีความร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้มีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) สมาชิกกองทุนปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) สมาชิกสามารถนำเงินที่กู้ได้ ไปสร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพ

2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) สมาชิกมีหนี้สินอยู่ก่อนแล้ว
- 2) ผู้กู้เงินไปใช้ไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ ทำให้ได้ผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
- 3) สมาชิกมีขีดความสามารถในการกู้เงินน้อย เพราะกลัวไม่มีเงินชำระหนี้คืน

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

พบว่า ภายในกองทุนหมู่บ้านของพระกลาง ยังไม่เกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ เพราะยังไม่มีการรวมกลุ่มทำกิจการร่วมกัน

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านของพระกลาง

- i) ชุมชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง
- 2) ชุมชนมีความเสียสละ
- 3) ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น

2.5 ผลโดยตรง และผลกระทบต่างๆ คือ

2.5.1 ผลโดยตรง เมื่อมีการกู้เงินผ่านไปยังระยะหนึ่ง สมาชิกได้ดำเนินกิจการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุน ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้เกิดการหมุนเวียนของกองทุน ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

2.5.2 ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบกิจการ และสร้างฐานทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

2.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม ทำให้วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านของพระกลาง

- การส่งเงินต้นและดอกเบี้ยยังอธิบายให้สมาชิก ไม่ชัดเจน ทำให้สมาชิกเกิดความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้

3.2 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

- 1) สมาชิกควรนำเงินกู้ไปดำเนินกิจการที่มีความเสี่ยงในการลงทุนต่ำ จะทำให้ไม่เกิดหนี้สูญ
- 2) สมาชิกควรนำเงินกู้ไปประกอบกิจการ ที่ตนเองมีประสบการณ์อยู่แล้ว
- 3) สมาชิกควรนำเงินกู้ไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์

3.3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 1) คณะกรรมการต้องมีความเข้าใจ และมีความสามัคคีตลอดจนศึกษาหาความรู้ในการบริหารจัดการกองทุน เพื่อให้กองทุนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การพิจารณาเงินกู้ควรพิจารณาอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกพวกห้องของตนเอง

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

การประเมินกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีการติดตามและประเมินผล โครงการต่อไปทุกระยะ เพื่อให้ทราบผลและทราบว่ากองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง,สำนักงาน. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระกลาง. นครราชสีมา
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา
- เจดีย์ว นูรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง
- เจดีย์ว นูรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการนิพนธ์. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง
- เทคโนโลยีสุรนารี,มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง